

Tana Pakeketanga me te mātauranga

I whanau mai a Hohepa Mason mai i a Mataika me Makarena Mason, e ai rā ki era wa, whanau mai ia ki roto i te whanau nui. Heretika ōna kāwai whakapapa ki ngā Rangatira o Ngāti Awa, me Ngāti Pukeko, heke mai i a Te Meihana Koata me Heteraka Merito, koinei nga Rangatira o nga rau tau, o te tahi mano waru rau. I kuraina ia i te kura o Poroporo, e iri tonu ana te ingoa Poroporo Native kura i taua wa, haere ake ka puta ia ki te Haikura o Whakatane whakaoti i ana tau kura. I tutuki i a ia nga mahi o te Kura Ako Kaiako i Poneke, ka hoki mai hai Mahita ki roto i nga kura maha o te rohe o Mataatua. I mahi ia hai Kaiako i te Kura o Pāroa, Te Kura o Peterehema, Te Haikura a Rohe o Te Kaha, Te Kura Maori o Wharekāhika, Te Kura Takawaenga o Whakatane, Te kura o Poroporo, me te Kuratini o Waiariki.

Nga Mahi Iwi

Mo ngā mahi o te rohe ko Hohepa Mason te tuara kaha, koreKore rawa i whati tana tautoko i ngā mahi o nga hapū me nga Iwi. I nga tau kotahi mano, iwa rau, whitu tekau ko ia te Hekeretari mo te Komiti Kokiri o Ngāti Awa, i mua o te huringa hai Poari i te tau kotahi mano, iwa rau, waru tekau. Mea rawa ake i te hurihanga o te Poari nei, i whakatuhia i raro i te Ture Poari Maori tahi mano, iwa rau rima te kau ma rima, ki Te Runanga o Ngāti Awa, i noho ia hai ringa arahi i enei Poari, Runanga hoki mo te Iwi. Heketonu iho tana arahi ki nga komiti i whakatuhia ki raro i te Runanga, ara te Komiti Raupatu, me te Komiti Hanga Ture Kereme. I noho ano ia hai Kaiārahi mo te Mataatua Kamupene Ika, me te ropu whāiti i taki i te Kereme Raupatu mo Ngāti Awa ki te Karauna, e takoto nei te Ngāti Awa Kereme Ture Rua Mano ma rima. Ko tetahi o āna mahi ko te kawē i ngā korero i whiriwhirihia e rātau o te komiti whaiti mo te kereme ki te Iwi. I tana makeretanga mai o tana mahi Mēnitia mo te Runanga, i noho tonu ia i roto i nga mahi mo te iwi, ko ia tonu tetahi o nga mema Kaiarahi i nga Rawa, me nga putea mo te Iwi. I te tau kotahi mano iwa

rau iwa te kau ma ono ka whakatuhiā ia hai Kaiarahi mo Kiwinui, na ko ia tonu te Tiamana, i whakanōhia ano ia hai kaiarahi mo Omataroa Rangitaiki Nama rua, me te maha atu o nga komiti i noho ia i runga mahi ai.

He rongonui te hohonu, me te whanuitanga o nga mātauranga i a Hohepa Mason mo te Iwi. I noho ia hei mema o Te Kāhui Kaumatua mo te Iwi, i noho ano ia hei tohutohu i Te Runanga o Ngāti Awa. I a ia ngā pūkōrero mo nga whakapapa, waiata, nga mahi, kainga hoki o nga tīpuna o ona Iwi. Na āna mahi kaha kai te ora tonu nga mātauranga o te iwi mo ngā reanga e tipu mai ana. Na tana kaha tuitui enei korero ki roto i ngā mahi o te Kereme o Ngāti Awa i rewa ai te taki o Ngāti Awa ki te Karauna ka kitea inaianei kua whakaturehia i roto i ngā kōrero kereme o te Iwi.

I waho atu o te rohe, he kanohia kitea a Hohepa Mason i te motu, i noho ia hai mema i runga i te Kaunihera Maori, hai kanohi mo Mataatua. I noho ano ia i runga i ngā komiti Ika, me nga take o te Taiao mo te motu.

Ngāti Pukeko

I noho tonu a Hohepa Mason hai mema, ringa arahi hoki mo tana Marae Komiti o Poroporo. I takapau i a ia tana ao ki te tautoko i tana rahi a Ngāti Pukeko. Ko ia tetahi o te rōpu whāiti i whakapau kaha mai te orokohanga o te whakaaro e wawatatia āna he Whare Wananga, ko tōna matakite, tetahi o ngā matakite i tākaihia kia rewa ai Te Whare Wānanga o Awanuiārangi, otirā ko ia tonu tetahi o nga mema Kaunihera i whakatōhia mai i te hihiringa o te whakaaro taenoa ki naianei.

I tukuiho ia i runga i te Kaunihera i te tau Rua Mano, rua tekau, ki te piki ki runga i Te Toi Aparangi hai whakaruruhau mo tana Wananga, i te taha o Ta Hirini Moko Mead, me Takuta Te Kei Merito, ara nga Tiamana tawhito mo Te Runanga o Ngāti Awa. I whakanōhia ia ki runga i tēnei taumata na tana kaha mahi nuku atu i te toru tekau tau hai tohunga pūkōrero, tohunga kaiarahi, pupuri mātauranga hoki mo te Iwi.

Korekore rawa kitea tōna ritenga i a ia te ahikaroa mo āna mahi hai i menitia mo te Te Runanga, me te Poari o Ngāti Awa, taenoa ki tana ingoa hou Te Komiti Kokiri mo Ngāti Awa. Ko ia noaiho te tangata i mahia e ia enei turanga katoa. Kua nuku atu i te Whitu te kau tau aia e mahi ana mo te Iwi, taenoa ki te rohe, i arahi nei e ia nga kaupapa huhua i nga taumata ikeike o te pai.

I 19 o Aperira i te tau rua mano tekau ma toru I tukuna e Te Whare Wānanga o Awanuiārangi te tohu hōnore Kairangi ki a Hohepa Mason mo ana mahi whakapau kaha ki te whakaatu te mātauranga Maori, ki te tuitui te ao Maori, ki te ao Maori, me nga hāpori huhua kua mahia nei ia ki roto.